

Kalina Kukielko-Rogozińska

„Nie tylko pies i kot – rola zwierząt w społecznym życiu człowieka”. Grupa tematyczna XV Zjazdu Socjologicznego „Co po kryzysie?”, Szczecin 11-14 września 2013

Edukacja Humanistyczna nr 2 (29), 275-276

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

jaka zachodzi między Polską jako silnym wewnątrznie organizmem politycznym zdolnym przezwyciężyć kryzys i postrzeganą jako słabą/zagrażającą bytowi narodowemu i państwowemu Polską regionalną. Ważne miejsce w tej debacie zajmuje pytanie o skutki pluralizacji pamięci przeszłości, czego przejawem w ostatnich 20 latach było otwarcie się wspólnot lokalnych na różne, często nieobecne wcześniej w publicznym dyskursie interpretacje przeszłości, tak narodowej, jak i regionalnej/lokalnej, co skomplikowało znacząco obraz wspólnoty narodowej jako wewnątrznie jednorodnej i spójnej. Sytuacja ta skłoniła nas do postawienia następujących pytań szczegółowych: 1) jakie pamięci (tożsamości) praktykują dziś wspólnoty lokalne/regionalne w Polsce; 2) czy w istocie pluralizacja pamięci lokalnej/regionalnej prowadzi do osłabienia wspólnoty narodowej i jej państwa; 3) czy kryzys ekonomiczny i pozostające z nim w relacji kryzys polityczny, kulturowy, tożsamościowy, mają wpływ na kształtowanie się otwartej polityki regionalnej teraz i na przyszłość?

Referenci obradujący nad tymi zagadnieniami w grupie tematycznej 26 rozwinęli tę tematykę w bardzo twórczy sposób, na wiele sposobów, najczęściej w oparciu o badania własne, odwołujące się do stosowanych równoległe bardzo bogatych metod badań. Naszą uczelnię w tej grupie tematycznej reprezentowali: pan dziekan Wydziału Nauk Społecznych dr Waldemar Urbanik (referat: *Partykularz stanu wojennego. Strażnicy i więźniowie niepamięci a tożsamość Szczecinian*). Drugim wygłoszonym referatem z naszej uczelni w tej grupie tematycznej było wystąpienie dra Andrzeja Kokiela *Pamięć i tożsamość mieszkańców Szczecina*. Obrady nasze były bardzo udane.

Również część artystyczna, aktywność kulturalna i życie towarzyskie na zjeździe dostarczą materiału do wspomnień – do kolejnego. A na następnym zjeździe spotkamy się dopiero za trzy lata, tym razem w Gdańsku.

Anna Wachowiak

Nie tylko pies i kot – rola zwierząt w społecznym życiu człowieka. Grupa tematyczna XV Zjazdu Socjologicznego „Co po kryzysie?”, Szczecin 11-14 września 2013

12 września, podczas drugiego dnia jubileuszowego XV Zjazdu Socjologicznego, w siedzibie Uniwersytetu Szczecińskiego odbyły się obrady grupy tematycznej *Nie tylko pies i kot – rola zwierząt w społecznym życiu człowieka*, którą miałam przyjemność moderować. Wraz z mgr. Krzysztofem Tomankiem z Uniwersytetu Jagiellońskiego zaproponowaliśmy sesję, której celem była, zgodnie z przyjętymi przez nas założeniami, refleksja nad szeroko ujętą rolą, jaką zwierzęta pełnią współcześnie w społecznym życiu ludzi. Interesujące wydawało nam się nie tylko uchwycenie pewnych tendencji, mód i stereotypów związanych z posiadaniem określonego pupila, lecz także omówienie wyraźnej widocznej – zdaniem autorów i uczestników opisywanej grupy – zmiany w podejściu do „użytkowego” traktowania zwierząt, m.in. obserwowany w ostatnich latach wzrost popularności diety bezmiesnej, czy działalność coraz liczniejszych stowarzyszeń walczących o dobro zwierząt. Spośród nadesłanych zgłoszeń wybraliśmy cztery referaty, ostatecznie zaprezentowane zostały trzy (jeden z prelegentów był nieobecny).

Pierwsze wystąpienie, pt. *Świniobicie w społecznościach wiejskich okolic Dąbrowy Białostockiej. Transformacyjne wydarzenie konstytuujące relację człowiek – natura*, było wygłoszone przez mgr Joannę Mroczkowską z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka od kilku lat prowadzi badania uczestniczące społeczności rolniczych na Podlasiu, a prezentowany temat odnosi się do jednej z najistotniejszych sfer tamtejszego życia gospodarczego – świniobicia, odbywającego się w tym regionie średnio raz na 1-2 miesiące. Świniobicie okazuje się złożonym fizycznie i mentalnie procesem, w którym dochodzi do transformacji żywego, często lubianego zwierzęcia w nieżywy przedmiot, mięso, jedzenie. Zdaniem prelegentki należy zwrócić uwagę zwłaszcza na to, że jest to transformacja jawna (co stanowi wyraźne przeciwieństwo związku między konsumentem i producentem mięsa w mieście), przeżywana zarówno na poziomie grupowym, jak i jednostkowym. Co więcej, zwierzęta gospodarskie poprzez swoją śmierć stają się dla właścicieli i przyszłych konsumentów ważnym punktem odniesienia do namysłu nad porządkiem świata oraz wzajemnymi relacjami, które ich łączą. Bardzo przejmujący był wizualny zapis procesu świniobicia wykonany przez autorkę prezentacji podczas jej badań terenowych.

Z innej perspektywy wzajemne związki między ludźmi i zwierzętami przedstawiła mgr Zofia Snelawska-Stempień z Katedry Dramatu i Teatru Uniwersytetu Łódzkiego, w referacie *Bestia na arenie cyrkowej – zjawisko „Nowego Cyrku” jako przykład zmian w relacjach pomiędzy człowiekiem a zwierzęciem*. Zagadnienia poruszone przez referentkę dotyczyły przede wszystkim przemian zachodzących w podejściu do obecności zwierząt w sztuce (i na arenie) cyrkowej. Autorka bardzo interesująco omówiła to zjawisko w perspektywie historycznej, a następnie skupiła się na Nowym Cyrku (cyrku bez zwierząt), który jej zdaniem stanowi obiecującą alternatywę dla cyrku tradycyjnego. Jest to bowiem forma z jednej strony umożliwiająca rozwój sztuki cyrkowej, z drugiej zaś uwzględniająca rosnący sprzeciw społeczny wobec tresury i przetrzymywania w zamknięciu dzikich zwierząt. Referat powstał w oparciu o badania autorki, które obejmują działalność najpopularniejszych cyrków polskich.

Natomiast dr Michał Piotr Pręgoski z Wydziału Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej zaprezentował artykuł *Między mitem a wiedzą empiryczną. Definiowanie relacji międzygatunkowej w szkoleniu psów*, który ukaże się w numerze tematycznym *Między człowiekiem a bestią* pisma „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” Uniwersytetu Gdańskiego. Jest to tekst charakteryzujący związek ludzi i psów zarówno z perspektywy historycznej (w tym również ewolucyjnej), jak i w ujęciu najnowszych teorii próbujących usystematyzować te zagadnienia.

W dyskusji towarzyszącej obradom naszej grupy poruszone zostały różne tematy związane z podejściem człowieka do zwierząt, przede wszystkim zaś kwestia: jedzenia bądź niejedzenia mięsa, unikania świadomego łączenia żywego zwierzęcia z kotлетem na talerzu, działania kampanii „Cyrk bez zwierząt”, a także zagadnienie podległości zwierząt wobec człowieka, które intuicyjnie (i jak się okazuje często stereotypowo) łączymy ze szkoleniem psów.

Kalina Kukielko-Rogozińska